

Hanze
University of Applied Sciences
Groningen

Demografische transitie, bevolkingsdaling en social support systems

share your talent.
move the world.

Tweede Demografische Transitie Nederland

Uitdaging 1: daling geboortecijfer

Year	Gross Birth Rate 0/00
1900	32
1940	21
1960	21
1980	13
2000	13
2016	10

Bron: CBS

share your talent. move the world.

Tweede Demografische Transitie Nederland

Uitdaging 2: Vergijzing

Levensverwachting bij de geboorte		
	1960	2016
Mannen	71,5	79,8
Vrouwen	75,4	83,1

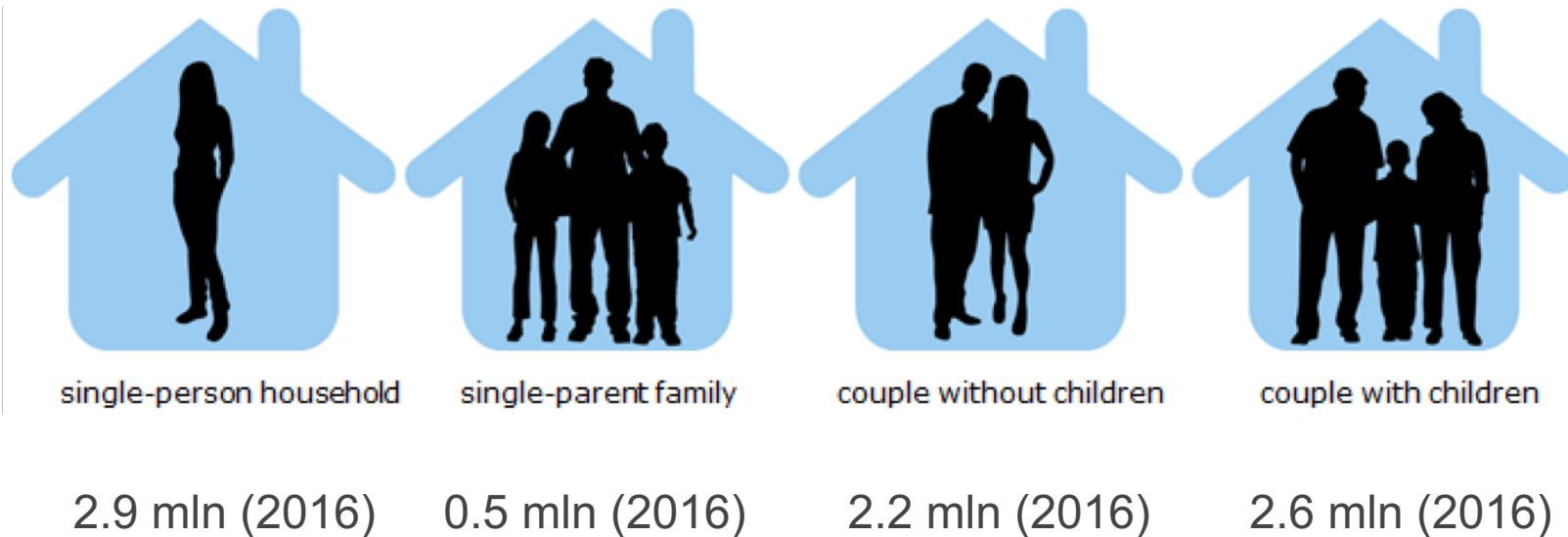
Source: CBS

Samenstelling bevolking					
		1960	%	2017	%
Totale bevolking	x 1 000	11.417	100	17.082	100
0 - 65	x 1 000	10.398	91	13.922	81,4
65 - 80	x 1 000	864	7,6	2.395	14
≥ 80	x 1 000	154	1,4	764	4,5

share your talent. move the world.

Tweede Demografische Transitie Nederland

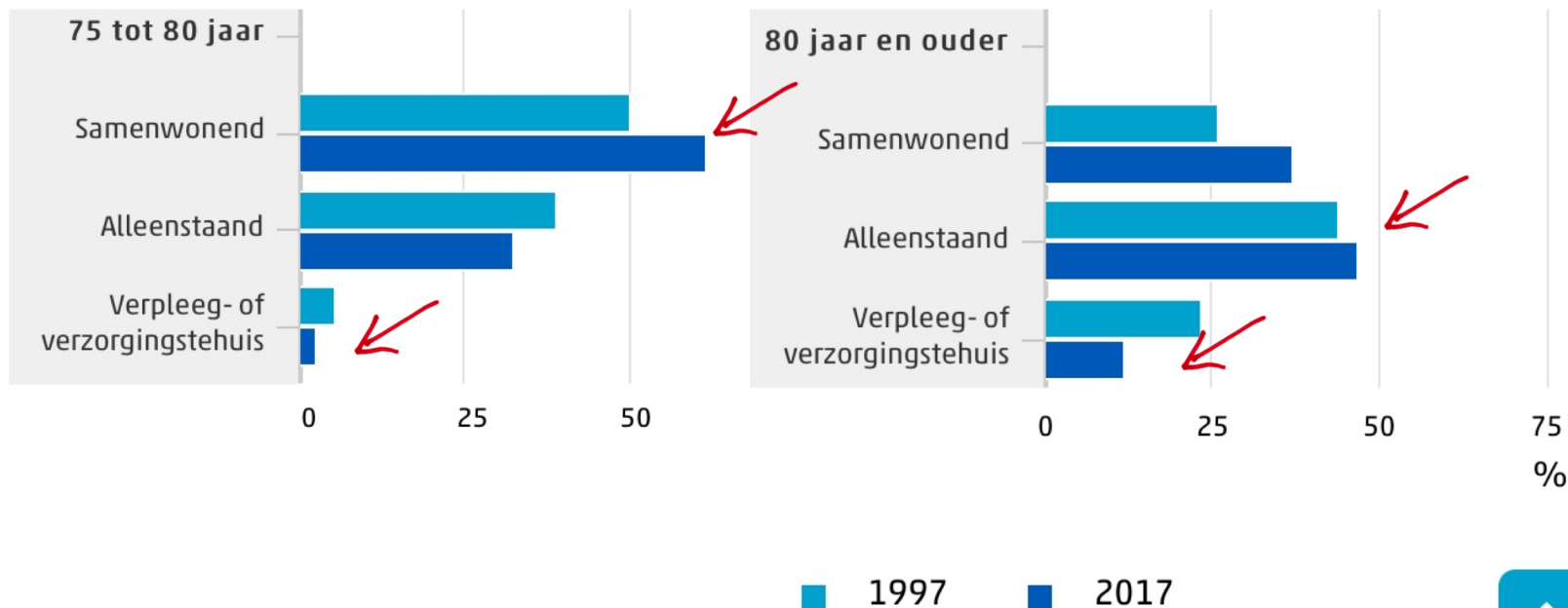
Uitdaging 3: meer eenpersoonshuishoudens

Bron: CBS

Hoe wo(o)n(d)en ouderen in Nederland?

1997 and 2017 – Leeftijdscategoriën 75-80 jaar and 80 jaar en ouder

Selectieve bevolkingskrimp

Uitdagingen: roltrap-effect en concentratie ouderen

Krimpgebieden
Anticipatiegebieden

© www.rijksoverheid.nl / Ministerie van BZK

share your talent. move the world.

(Dubbele) vergrijzing

Een voorbeeld

share your talent. move the world.

Een voorbeeld (1)

De gemeente Oldambt

Single-person households 80+

	2010	2017
Elderly ≥ 80 living in a single- person household	965	1,044
Elderly ≥ 80	2,055 (47%)	2,174 (48%)

Source: CBS

Source: Gemeente Oldambt

Inhabitants per age group

	2010	2017
0-65	31.740 (80,6%)	29.006 76,2% (81.4%)
65-80	5.591 14,1%	6.898 18,1% (14%)
≥ 80	2.055 5,2%	2.174 5,7% (4,5%)

share your talent. move the world.

Een voorbeeld (2)

De gemeente Oldambt (2017)

Spreiding 65-80 en 80+-ers - top 5

% Total	65-80	≥ 80
Winschoten	48,5	57,6
Scheemda	14,1	14,5
Beerta	5,9	6,0
Finsterwolde	5,9	4,1
Midwolda	4,5	4,0

Source: Gemeente Oldambt

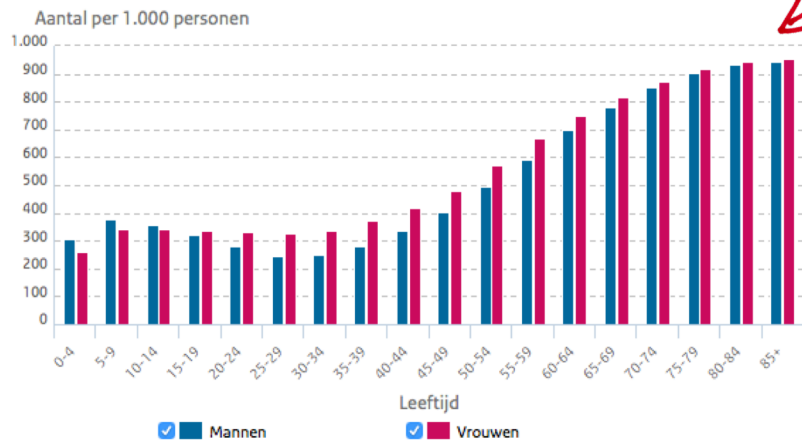
Bevolking verdeeld in leeftijdscategoriën in % totale bevolking

%	0-65	65-80	≥ 80
Badnieuweschans	73,2	20	4,6
Beerta	74,3	19,4	6,3
Blauwe Stad	80,8	18.8	0,5
Drieborg	82,3	14,4	3,3
Finsterwolde	76,3	19.5	4,2
Heiligerlee	82,4	13,8	2,5
Midwolda	81,3	14,6	4,1
Nieuw-Beerta	75,7	20.7	3,6
Nieuw-Scheemda / 't Waar	81,6	15,8	2,9
Nieuwolda	75,5	19,4	5,1
Oostwold	81,1	15,3	3,6
Scheemda	74,1	19,5	6,3
Westerlee	84,7	12,9	2,4
Winschoten	74,5	18,5	6,9

share your talent. move the world.

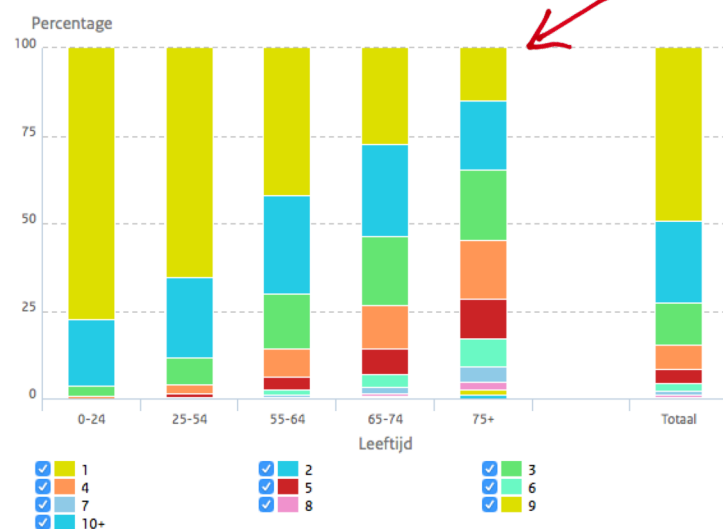
Chronische aandoeningen per leeftijd

Naar leeftijd en gender- 2014

Bron: Nivel Zorgregistraties eerste lijn

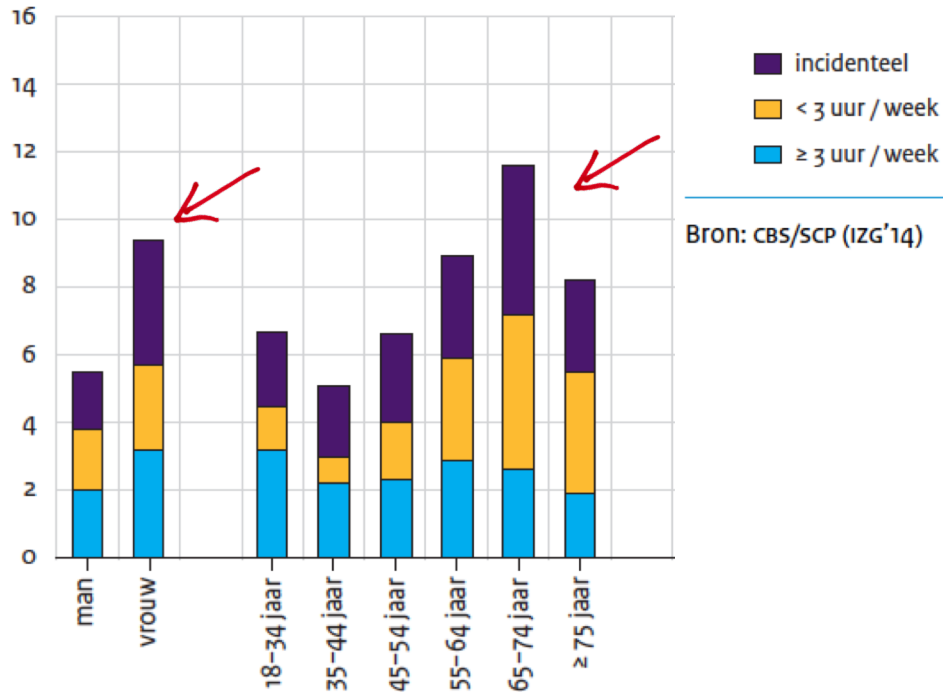
Multimorbidity naar leeftijdsgroep - 2014

Bron: Nivel Zorgregistraties eerste lijn

Mantelzorg naar leeftijd en gender

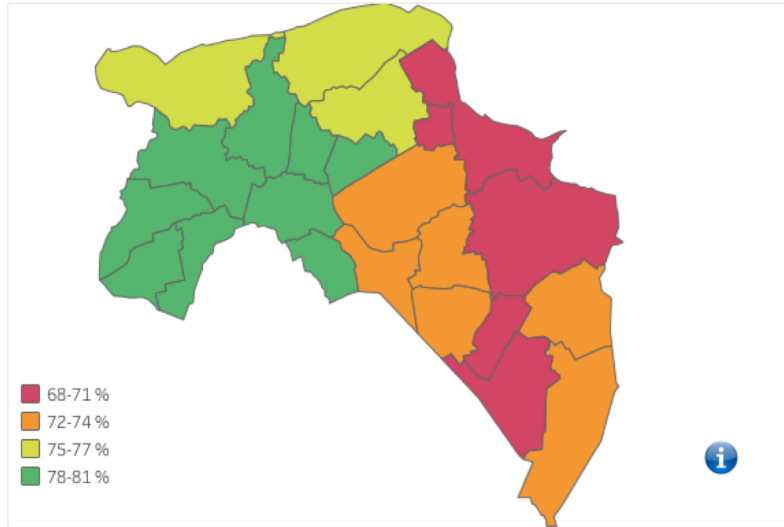
Nederland 2014

Een voorbeeld (4)

De gemeente Oldambt

Subjective health - province of Groningen – by community (2016)

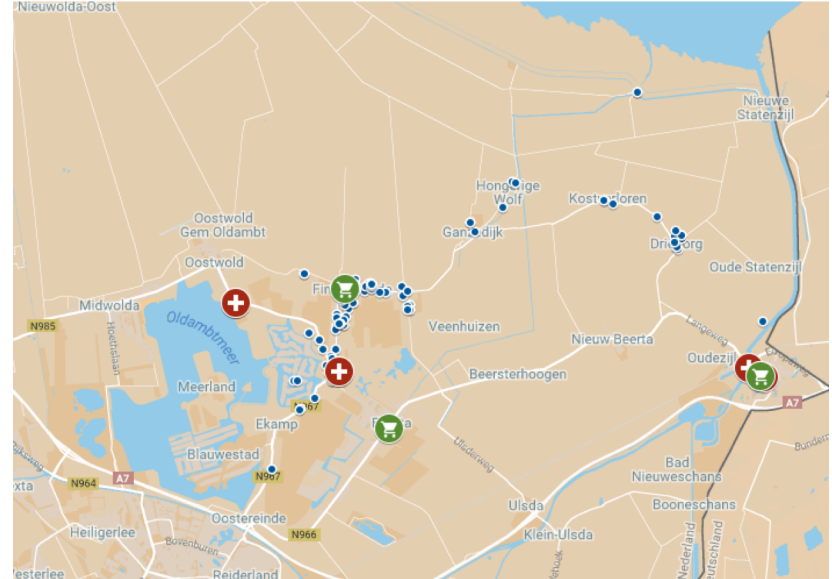
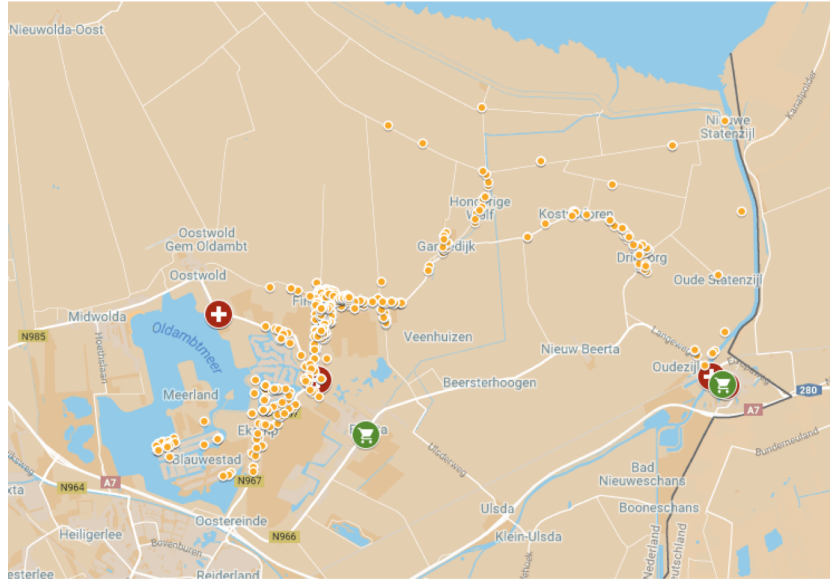

Source: Sociaal Planbureau Groningen

share your talent. **move** the world.

Een voorbeeld(5a)

De gemeente Oldambt; Finsterwolde e.o. ouderen 65-80 en ≥ 80

share your talent. move the world.

Een voorbeeld(5a)

De gemeente Oldambt; Finsterwolde e.o. ouderen 65-80 en ≥ 80

Leeftijds-categorie	Kern	Buiten-gebied	Samen-wonend	Alleen-wonend	Huur-woning	Eigen woning
65-80 N=397 (100%)	121 (30%)	276 (70%)	volgt	volgt	76 (19%)	321 (81%)
≥ 80 N=87 (100%)	36 (41%)	51 (59%)	35 (40%)	52 (60%)	33-43* (38-49%)	43-53* (49-61%)
Totale bevolking					23% (2015)	77% (2015)
* 10 ouderen kunnen niet getraceerd worden op dit moment						

Leeftijdsverdeling	0-65	65-80	≥ 80
Finsterwolde	76.3	19.5	4.2

Bron: Gemeente Oldambt

Een voorbeeld(5a)

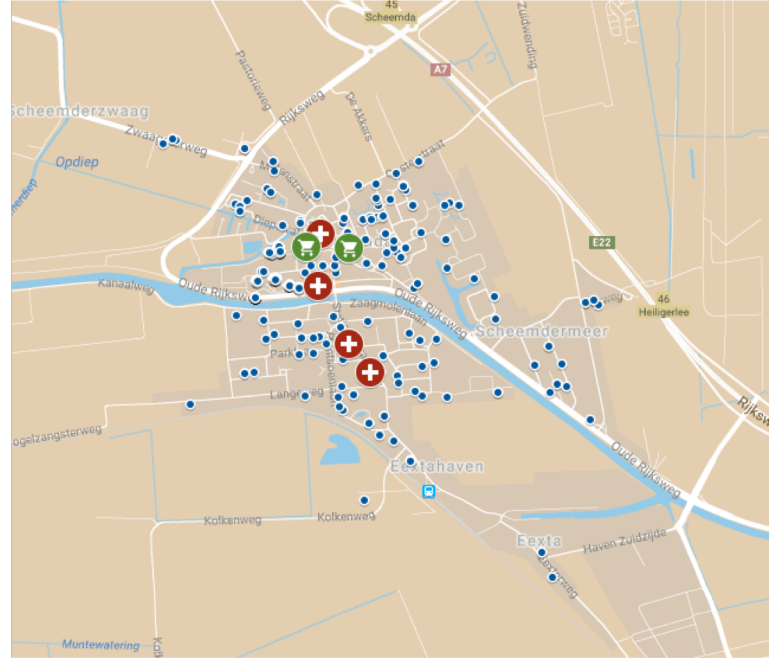
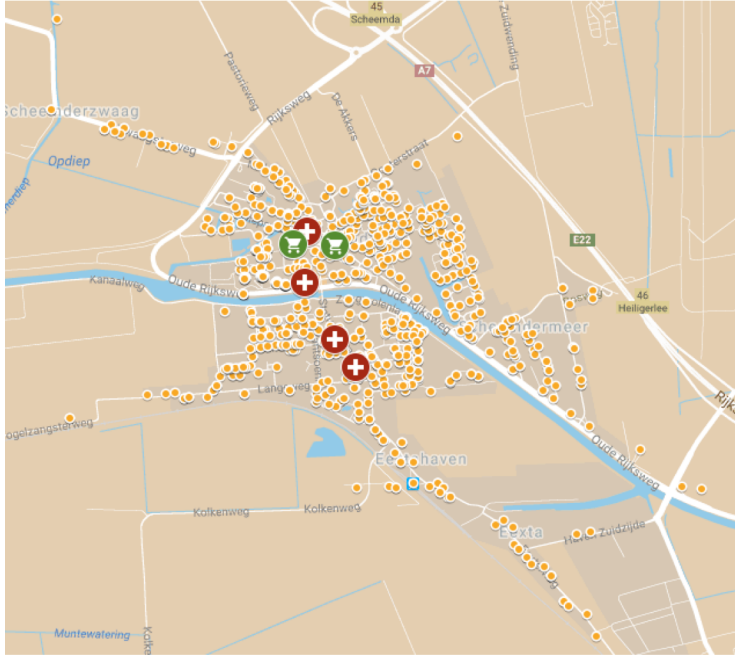
De gemeente Oldambt; Finsterwolde afstand tot voorzieningen in KM

Wijk	Huisarts	Supermarkt	Levensmiddelen alg.
Centrum	2,1	0,5	0,4
Hardenberg	0,7	1,2	1,2
Nieuwbouw	1,3	0,7	0,7
Ganzedijk	4,6	3,0	2,9
Verspreid	2,9	3,1	3,0

Bron: CBS

Een voorbeeld(5b)

De gemeente Oldambt; Scheemda ouderen 65-80 en ≥ 80

share your talent. move the world.

Een voorbeeld(5b)

De gemeente Oldambt; Scheemda e.o. ouderen 65-80 en ≥ 80

Leeftijds-categorie	Kern	Buiten-gebied	Samen-wonend	Alleen-wonend	Huur-woning	Eigen woning
65-80 N=972 (%)	846 (87%)	126 (13%)	volgt	volgt	267 (27%)	705 (73%)
≥ 80 N=312 (%)	289 (93%)	23 (7%)	108 (35%)	204 (65%)	178 (57%)	134 (43%)
Totale bevolking					33%	67%

Leeftijdscategorie	Geclusterd	Niet-geclusterd
≥ 80 (N=312)	157 (42+49+66) (50%)	155 (50%)

Leeftijdsverdeling (%)	0-65	65-80	≥ 80
Scheemda	74.1%	19.5%	6.3%

Bron: Gemeente Oldambt

share your talent. move the world.

Een voorbeeld(5a)

De gemeente Oldambt; Scheemda afstand tot voorzieningen in KM

Wijk	Huisarts	Supermarkt	Levensmiddelen alg.
Scheemda	0,8	0,5	0,6
Eexta	0,4	0,9	0,7
Eexta-Zuid	1,1	1,8	1,2
Scheemdermeer	1,4	1,3	1,5

Bron: CBS

Conclusies en nieuwe vragen

Op nationaal niveau:

- **Voortgaande vergrijzing van de Nederlandse bevolking;**
- **Kleinere huishoudens**
- **1 op de 2 ouderen ≥ 80 woont in een eenpersoonshuishouden (2017)**
- **Selectieve krimp versterkt de vergrijzing**
- **Ouderen ≥ 80 : 90% een chronische ziekte met een grote kans op multimorbiditeit (2014)**
- **Mantel zorg** wordt vaak gegeven door **vrouwen ≥ 65 (2014)**

Op regionaal niveau:

- **Oldambt:** selectieve krimp + bovengemiddelde vergrijzing + een groot aantal eenpersoonshuishoudens + (klein)kinderen migreren
- Zwakke sociaaleconomische structuur resulteert in **hogere gezondheidsrisico's**

Conclusies en nieuwe vragen

- Zijn (hulpbehoevende) ouderen in (alle) krimpgemeenten in staat voor **mantelzorg** terug te vallen op **familie**?
- Zijn **ouderen die (in krimpgebieden) clusteren in grotere dorpen** minder in staat om mantelzorgtaken op zich te nemen?
- Lopen **ouderen die (in krimpgebieden) verspreid wonen in het rurale gebied** een groter risico op eenzaamheid?
- Wat zijn consequenties op het gebied van **huisvesting, spreiding van diensten en beleid**?

Antwoorden op deze vragen kunnen o.a. consequenties hebben voor beleidsterreinen:

- **WMO** -> zowel op gebied zorg als welzijn als hulpmiddelenbeleid.
- **Volkshuisvesting** -> sociale woningbouw
- **RO** -> bouw seniorenappartementen voor koop / huur, spreiding voorzieningen

Jos Wijnja

BA-student Real Estate

j.wijnja@st.hanze.nl

Dr. Elles Bulder

Professor Demographic Transition & Environment

e.a.m.bulder@pl.hanze.nl